

Вісник

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 1 (27)

ЛЮТИЙ 2011 р.

Заснована у
2006 році.

Розповсюджується
безкоштовно

ЧЕРГОВЕ ЗАСІДАННЯ НТР ЗАПОВІДНИКА

Відбулося чергове засідання науково-технічної ради Карпатського біосферного заповідника. На ньому розглянуто ряд питань.

Зокрема, директор заповідника Федір Гамор доповів про українсько-німецьку проектну пропозицію «Пом'якшення негативного впливу кліматичних змін через збереження біорізноманіття та охорону лісів в Українських Карпатах». Заступник директора КБЗ з науково-дослідної та еколого-освітньої роботи Василь Покин'череда звітував «Про підсумки науково-дослідної роботи у 2010 році та її план на 2011 рік». Присутніх «Про результати еколого-освітньої та туристично-рекреаційної роботи у 2010 році та планування цієї роботи на 2011 рік»

інформували начальники: відділу пропаганди та екоосвіти – Вікторія Бундзяк та відділу рекреації, зв'язків з громадськістю і міжнародного співробітництва Вікторія Губко. В.о. начальника відділу відтворення, збереження та використання природних ресурсів Ілля Климпуш доповів про результати освоєння лімітів з використання природних ресурсів на території КБЗ у 2010 році, а перший заступник директора заповідника – головний природознавець Микола Рибак – «Про виконання плану природоохоронних заходів у 2010 році та план ПЗ на 2011 рік» (звіт друкується у нинішньому номері «Вісника»).

Заслухано також питання «Про планування роботи НТР заповідника на 2011 рік». Про це інформацію зробив вчений

ЧИТАЙТЕ У НОМЕРІ:

1-2 стор. – Інформація про засідання НТР заповідника. Про міжнародний рік лісів;

2-3 стор. – Із виступу на НТР члена ради М. Рибак. Землетрус в Угольці;

4 стор. – Про потенційні Рамсарські об'єкти КБЗ. Огляд електронного видання «Потік»;

5 стор. – Про співпрацю Квасівської сільради із заповідником;

6 стор. – Чи заслужив вовк винищення?! Продовження огляду ел. видання;

7 стор. – Про ранньовесняні квіти та зимівлю птахів у Карпатах;

8 стор. – Дискусія: Чи дозволяти мисливство у заповідниках?

секретар науково-технічної ради завідувач ботанічної лабораторії Микола Волошук. Він також доповів про виконання дисертаційної роботи на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук на тему «*Rhododendron myrtifolium* Schotect et Kotchî в Українських Карпатах: еколого-ценотичні, популяційні, морфолого-біотичні особливості та тенденції динаміки».

Також обговорено декілька питань у порядку денному «Різне». В обговоренні питань порядку денного активну участь брали члени науково-технічної ради О. Кагало, В. Лавний, О. Киселюк, Д. Сухарюк, Я. Довганіч та деякі інші. Коментарі та пояснення до окремих із них зробив голова науково-технічної ради Ф. Гамор.

З обговорюваних питань НТР прийняла відповідні рішення. (Вл. інф.).

2011-Й – МІЖНАРОДНИЙ РІК ЛІСІВ

У підтриманні стабільності біосфери нашої планети винятково важливу роль відіграють ліси. Природні ліси, лісові насадження і рідколіся займають площу 5,7 млрд. га, або 31% суходолу. Біля 13% світових лісів належать до охоронних природних територій. Не дивлячись, що загальна площа лісів в декілька разів менша від площі Світового океану і континентальних водойм, вагова продуктивність лісових екосистем є суттєво більшою: 79·10⁹ млрд. тон проти 55·10⁹ млрд. тон органічного вуглецю.

Як засвідчують матеріали ряду досліджень, для лісів планети існує велика загроза. Відомо, що наступ на ліси почався з

розвитком цивілізації в останні 8 тисяч років. Проте, найбільших втрат вони зазнали в XIX і XX століттях. За оцінкою ФАО, підрозділу ООН, упродовж останніх десятиліть на планеті щорічно знищувалося 14 – 16 млн. га лісів внаслідок використання їх площ для сільськогосподарських та інших цілей. На жаль, темпи знищення лісів продовжують зростати в Південній Америці, Африці, Азії.

Виходячи з ситуації, що склалася, та з метою просування засад сталого управління і збереження лісових ресурсів, Генеральна Асамблея ООН ще на вісімдесят третьому пленарному засіданні 20 грудня 2006 року оголосила 2011-й р. Міжнародним роком

лісів і закликала уряди, систему ООН, відповідні неурядові організації, приватний сектор та інші суб'єкти докласти всі зусилля для підвищення поінформованості громадськості та втілювати програми з раціонального використання, збереження і сталого розвитку лісів.

Проголошення 2011 року Міжнародним роком лісів надає унікальну можливість для залучення уваги людства до проблеми збереження лісів і, водночас, об'єднати наявний досвід стати ефективним стимулом для більш активної участі широкої громадськості в діяльності із збереження та відновлення лісів. (Закінчення на 2-й стор.)

2011-Й – МІЖНАРОДНИЙ РІК ЛІСІВ

(Закінчення, початок на 1-й стор.)

Ліси також відіграють важливу роль у світовій економіці, забезпечуючи доходи 1,6 млрд. жителів нашої планети. Однак цінність лісів зводиться не тільки до економічних вигод: лісові ландшафти забезпечують важливі соціальні та культурні ресурси, на них ґрунтується традиційний устрій життя багатьох корінних народів. Ліси відіграють виключно важливу роль у збереженні біорізноманіття та пом'якшення впливу клімату.

2 - 3 лютого ц. р., у рамках дев'ятої сесії Форуму ООН з лісів, відбулося офіційне відкриття Міжнародного року лісів. У роботі Форуму взяли участь делегація Державного агентства лісових ресурсів України. Адже вона належить до держав, малозабезпечених лісом. Її природні і штучні ліси, включаючи лісосмуги, займають лише 15% території, що втричі менше ніж було на початку нової ери. У зв'язку з погіршенням екологічної і економічної ситуації в Україні, спостерігається активізація процесів ослаблення та висихання лісів, збільшення частки малоцінних і похідних лісів і зменшення їх продуктивності. Це вимагає докорінних змін лісокористування відповідно до сучасних екологічних, економічних та соціальних потреб нації згідно з концепцією сталого використання. Для цього необхідно надати пріоритетності екологічним та соціальним функціям лісу, а не лише утилітарно-сировинним.

Однією з екологічних проблем, у вирішенні якої провідну

роль відіграють ліси, є потепління клімату за рахунок збільшення викидів вуглекислого газу. Як стверджує академік НАН України Ю.Р. Шеляг - Сосонко, за умов збільшення мінералізації органіки (внаслідок суцільних рубок, осушення та розораності земель) та викидів вуглекислого газу промисловістю, ліси України сьогодні здатні поглинути не більше 40% його і виділити 130 млн. тон кисню. Для покращення даної ситуації необхідне суттєве збільшення лісів в найближчі роки як найбільш ефективного природного еколого-економічного заходу стабілізації екорівноваги. Для цього встановлюється ряд заходів. Зокрема, державною Програмою «Ліси України» передбачено здійснити широке коло організаційно-технічних і практичних кроків щодо покращення охорони, збереження і раціонального використання лісів. Зокрема, до 2020 року передбачається збільшити лісистість України до 17%.

Впродовж Міжнародного року лісів Карпатський біосферний заповідник, як лісова, природно-заповідна, науково-дослідна установа, має можливість підбити підсумки зробленого та намітити перспективні і пріоритетні напрямки діяльності щодо охорони і збереження унікальних лісових екосистем світового значення. Понад 82% території КБЗ вкриті лісами. Дві третини з них є природними лісами і пралісами. Букові праліси КБЗ включені до Переліку природних об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Це,

ДОВЕДЕТЬСЯ НАПРУЖЕНО ПОПРАЦЮВАТИ

У минулому році Карпатському біосферному заповіднику з усіх джерел фінансування надійшло понад 9 млн. 223 тис. грн., що на 16% більше, ніж у 2009 р. Із загального фонду витрачено 8 млн. 423 тис. грн., а із спеціального – 800 тисяч. На зарплату працівників заповідника, з врахуванням спецкоштів, спрямовано 6 млн. 26 тис. грн. При цьому потреби КБЗ у коштах, у порівнянні з планом, недофінансовано на 256 тисяч грн. До бюджетів усіх рівнів та різних фондів нашою установою переказано понад три мільйони гривень.

Слід зазначити, що від надання платних послуг згідно із функціональними обов'язками заповідник заробив на рекреаційній діяльності 287 тис. грн. У т. ч., наприклад, від відвідування «Долини нарцисів» – 171,4 тис., гори Говерла – 63,8 тис. грн., Музею екології гір – 27 тис., екоосвітнього центру в географічному Центрі Європи, відкритого в червні торік – 10,2 тис. грн. Від господарської діяльності надійшло 509 тис. грн., в основному – від реалізації лісопродукції, продукції форелевого господарства, фотослуг, розміщення туристів, продажу рекламно-видавничої продукції, транспортних послуг та орендної плати. Хтось із ПНДВ у цьому плані потрудився краще, хтось – гірше. Першим не раз звучали подяки, на адресу інших – критика.

На виконання плану природоохоронних заходів – основного аспекту діяльності – спрямовано один млн. 744 тис. грн.

Протягом звітного періоду працівники природоохоронних

науково-дослідних відділень свої зусилля спрямовували на збереження та відтворення природних комплексів та об'єктів КБЗ. На це використано 127,2 тис. грн. В основному, це – на вибірково-санітарні рубки, інші рубки, ліквідацію захаращеності. Нагадаю, що ми вимушені були цим займатися влісі, ураженому короїдом-друкарем. На протипожежні та захисні заходи минулого року спрямовано 88 тис. грн.: на догляд 20 км лісосмуг, утримання 27,6 км доріг протипожежного призначення, на ремонт 15 мостів, поруйнованих паводками, влаштування та ремонт 12 км гірських стежок тощо.

Протягом січня-грудня працівники служби державної охорони (СДО) виявили на території заповідника 44 випадки порушень заповідного режиму, про що складено відповідні протоколи. Загальна сума шкоди, заподіяної порушеннями природно-заповідній установі, становила 11,4 тис. грн. Також службою державної охорони складено 208 приписів з приводу незначних порушень вимог природоохоронного законодавства. Її працівники проводили лісопосадки, постійно наглядали і відслідковували появу, розмноження та поширення основних видів хвороб і шкідників лісу. Крім цього вживалися біотехнічні заходи боротьби зі шкідниками: виставлено 305 штучних гнізд для приваблювання птахів. Усі ділянки, які потребували санітарно-оздоровчих заходів, включено до основних та додаткових планів роботи. (Закінчення на 3-й стор.)

поки що, єдиний природний об'єкт на Україні, який отримав таке міжнародне визнання.

У природних лісах і пралісах заповідника зберігається значна кількість червонокнижних видів флори і фауни та рідкісних лісових угруповань, які включені до зеленої книги України для ведення довгострокових досліджень і спостережень. Для цього у лісових масивах КБЗ закладено серію наукових полігонів. У наших похідних лісах проводяться регулятивні заходи з метою реформування їх у біологічно стійкі і наближені до природних угруповань. Незабаром разом з німецькими колегами розпочнуться дослідження

з вивчення ролі пралісових екосистем на пом'якшення впливу змін клімату. В близькій перспективі на базі КБЗ планується створити міжнародний науково-дослідний центр з вивчення букових пралісів. А вже восени цього року в заповіднику буде проведена міжнародна наукова конференція, присвячена цим пралісам. Отже, роль Карпатського біосферного заповідника в реалізації стратегії сталого розвитку з кожним роком стає все відчутнішою.

Дмитро СУХАРІЮК,
завідувач лабораторії лісознавства,
кандидат біологічних наук.

Із виступу на засіданні науково-технічної ради КБЗ першого заступника директора – головного природознавця заповідника Миколи Рибак

(Закінчення, початок на 2-й стор.)

У листопаді проведено інвентаризацію осередків шкідників та хвороб лісу. Ділянки, де їх виявлено, на площі 59,4 га включено до плану на 2011 рік. Упродовж зимового періоду працівники СДО ПНД відділень чимало потрудилися і для належного догляду і охорони лісової фауни заповідника. У Червоногірському, Кевелівському, Трибушанському, Богдан-Петроському та Марамороському відділеннях посилено охоронялися місця токування глухарів і тетеруків. Для підгодівлі диких тварин заготовлено 40 цнт. сіна, 1000 шт. кормових віників, влаштовано сім годівниць та 15 солонців. Крім цього, облаштовано 18 штучних гніздівель для червонокишкого глухаря та 18 сідалищ для їх токування.

За 2010 рік працівники СДО провели також 243 рейди з виявлення порушень природоохоронного законодавства. Найбільше – в «Долину нарцисів» у Хусті, у лісі заповідника під час пожежобезпечних періодів, періоду тиші, реву оленів, а також масового відвідування рекреаційно-привабливих місць та збору грибів і ягід у визначених місцях. Активізовано лекційну та іншу екоосвітню роботу серед населення. Природоохоронцями КБЗ проведено 1476 лекцій та бесід серед відвідувачів угідь заповідника.

На рекреаційні заходи впродовж року в установі ПЗФ спрямовано 67,4 тис. грн. Їх використано на створення рекреаційних зон для пішохідних мандрівок у пішохідних масивах відділень. Зокрема, облаштовано рекреаційну зону біля КПП в урочищі Васкул у Квасах, та біля контори Трибушанського ПНДВ. В урочищі Сідловина під Говерлю розчищено територію для облаштування місця під намети та вогнище, сміттєзбірника, відновлено дороговкази, поновлено рекреаційні таблички. На маршруті до Говерли Червоногірським ПНДВ збудовано альтанку, облаштована місце для збору питної води, а також дві пікнікові зони. На туристичних маршрутах, яких у КБЗ 18, поновлено маркування, дороговкази, поремонтовано об'єкти інфраструктури.

Кошти, про які йде мова, виділялися також на створення нових об'єктів інформаційно-туристичної інфраструктури: в Угольському ПНДВ створюється еколого-освітній центр «Букові праліси Карпат». Торік введено

в експлуатацію подібний центр в географічному Центрі Європи. Усюди, де це потрібно, виготовлено, поремонтовано та встановлено рекреаційні аншлаги, інформаційні щити.

Напружено працювали співробітники наукового відділу – усіх п'яти лабораторій. В основному, вони працювали над наповненням і випуском чергового, 33-го тому Літопису природи КБЗ, реалізували плани науково-дослідної діяльності, співпрацювали з освітніми, науково-дослідними установами України та зарубіжжя. Насамперед це стосується проведення різних природоохоронних акцій, реалізації міжнародних програм та проектів сталого природозбережіння господарювання, збереження букових пралісів Карпат (за швейцарським, словацьким та австрійським проектами) й особливо – за українсько-німецьким проектом «Пом'якшення негативного впливу кліматичних змін через збереження біорізноманіття та охорони лісів в Українських Карпатах», який розглянуто й обговорено на науково-технічній раді заповідника. Продовжувалася моніторинг лісонасаджень на науково-дослідних та інших ділянках, які закладено впродовж попередніх років. Наші науковці брали активну участь в інвентаризації букових пралісів Угольсько-Широколужанського масиву, підготували і провели ряд знакових науково-практичних семінарів на базі КБЗ, брали активну участь в інших масових заходах поза межами установи. Ними підготовлено багато цікавих наукових статей, монографій, інших публікацій у

ЗМІ, виступів по радіо і на телебаченні. Випушено серію буклетів про роботу КБЗ, а також іншої друкованої продукції еколого-просвітницького та наукового спрямування.

Стосовно завдань, які колектив заповідника має вирішувати впродовж 2011 року, то, при зрослих обсягах фінансування державою діяльності установи, а також нарощуванні власних грошових надходжень, насамперед від реалізації рекреаційно-туристичної продукції та від надання послуг, йдеться про подальше поліпшення природоохоронної, науково-дослідної роботи, зв'язків з територіальними громадами в напрямку розвитку традиційних, природозберігаючих видів життєдіяльності в зоні ПЗФ. Далі продовжуватиметься співпраця з науковцями зарубіжжя. Завершено створення рекреаційного еколого-освітнього центру на Сідловині під Говерлюю. Такий центр буде облаштовано в Угольському ПНДВ для роботи у букових пралісах. У Квасах плануємо розпочати будівництво навчально-дослідного природоохоронного і наукового центру для вчених, студентів із України та із-за кордону.

Багато належить попрацювати над реалізацією Указів Президента України, що стосуються розширення природоохоронних територій заповідника, створення кількох нових ПНДВ, забезпечення їх кадрами, проведення землевпорядних робіт по винесенню меж заповідника в натурі, а також над проектом організації території та охорони природних комплексів заповідника на наступні роки. Плани напружені але здійсненні.

ЗЕМЛЕТРУС В УГОЛЬЦІ

Минулого року, 14 грудня, о 21 год. 50 хв., в околицях с. Угля Тячівського району Закарпатської області стався землетрус. Наступного дня почала поступати інформація про те, що на території Українських Карпат зафіксовано коливання земної кори. Хоча на той час ще не було уточнено, де саме знаходився його епіцентр, але ближче до вечора, 15 грудня вже були опрацьовані дані із семи Закарпатських сейсмістанцій, а також сейсмічних станцій, розташованих у сусідніх областях та в Словаччині, Угорщині і Румунії. Це дало змогу точно визначити географічні координати епіцентру землетрусу, його силу та глибину, на якій він відбувся. Згідно із цими даними, епіцентр землетрусу знаходився між селами Березово та Забродь Хустського району. Магнітуда землетрусу становила 3,2 бала, а його вогнище знаходилося на глибині майже 20 км.

Пізніше було організовано збір макросейсмічних даних проявів землетрусу на поверхні, які відправлено до відділу сейсмічності Карпатського регіону у Львові, де науковці-геофізики опрацьовуватимуть їх для отримання повної картини цього природного явища.

За попередньою інформацією, сила землетрусу становила до 4,5 бала за шкалою Ріхтера.

Територія, на якій відбувся землетрус, відноситься до тектонічної зони Пенінських стрімчаків, яка відділяє Полонинсько-Червоногірський хребет від Вулканічного, внаслідок чого тут відмічається активна сейсмічність з максимально можливими землетрусами до 7 балів.

Протягом останніх 200 років у цій зоні було відмічено до 60 землетрусів, причому пік активності припав на 20-40 роки ХХ століття. Після цього активної сейсмічної діяльності тут не спостерігалось. За геофізичними даними, землетруси на цій ділянці викликаються зміщенням блоків гірських порід в субмеридіональному напрямку, що і зумовлює поширення основних сейсмочвиль.

Вивчення та спостереження за сейсмічними проявами земної кори в Українських Карпатах проводяться давно і підстав очікувати катастрофічних землетрусів на території нашої області немає.

Активну участь у зборі інформації про землетрус взяли працівники Угольського та Широколужанського ПНДВ заповідника.

Йосип БУНДЗЯК,
науковий співробітник
Карпатського біосферного заповідника.

КБЗ МАЄ ПОТЕНЦІЙНІ РАМСАРСЬКІ ОБ'ЄКТИ

Протягом 2009-2010 років науковці Карпатського біосферного заповідника (КБЗ) провели комплексне вивчення високогірних озер і боліт південно-західного мегасхилу Чорногірського хребта та деяких інших об'єктів в межах заповідної території з метою визначення їх відповідності критеріям Рамсарської конвенції і можливості включення до переліку водноболотних угідь міжнародного значення. За результатами досліджень встановлено відповідність окремим критеріям цієї конвенції, а саме: типівість та унікальність екосистем для біогеографічного регіону, цінність угідь для підтримання в ньому біологічного різноманіття, існування ендемічних, рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин, водозборів озера Бребенескул та озер ур. Озірний, що охоплюють південні схили гір Брекул, Туркул, Пожижевська і Бребенескул, а також Долини нарцисів у Хусті та карстових утворень в Угольському масиві. Дані водозбори характеризуються розвинутою річковою мережею (2,9 км на км²) і значним заболоченням - близько 5% території. В основному, це гірські оліготрофні болота, що сформувалися в льодовиковий період. Загалом на цій території, що знаходиться в межах висот 956 - 2061 м н.р.м. і обіймає площу 1656,91 га, нараховується чотири великих озера та кілька менших озерців і осоково-сфагнових боліт.

Озеро Бребенескул, наприклад, розташоване у давньо льодовиковому карі між вершинами Бребенескул і Гутин-Томнатик, і є найвищим в Україні. Береги круті, високі, з кам'яними осипищами. Живиться атмосферними

опадками та підтоком ґрунтових вод водозбірного басейну. Гідрохімічні параметри (на 01.09.09 р.): вода прозора чиста, слабо кисла (рН 6,28), гідрокарбонатно-натрієвого типу, м'яка, жорсткість - 0,18 мг-екв./дм³, SO₄²⁻ - 3,7 мг/дм³, Cl⁻ - 4,3 мг/дм³, загальна мінералізація - 30,9 мг/дм³. Дно понижується у північно-західній частині. Озеро не заростає прибережно-водними рослинними угрупованнями. Від нього бере початок потік Бребенескул.

Озеро Брекул розташоване на однойменному плато на південно-західному макросхилі г. Брекул. Живиться атмосферними опадами та ґрунтовими водами. Гідрохімічні параметри (на 01.09.09 р.): вода прозора чиста, кисла (рН 4,82), сульфатно-натрієвого типу, жорсткість - 0,03 мг-екв./дм³, SO₄²⁻ - 4,7 мг/дм³, Cl⁻ - 1,6 мг/дм³, загальна мінералізація - 15 мг/дм³. Дно майже рівномірне з пониженням глибини у центрі. Озеро інтенсивно заростає осоково-сфагнувою рослинністю.

Рослинний світ цих висотних озерно-болотних об'єктів представлений прибережними лучними та чагарниковими угрупованнями високогірного поясу. Лише тут відзначені дуже рідкісні для України фітоценози: Pinetum (mugi) sphagnosum, що характерний для гірських боліт Західної Європи. Крім того, у прибережному рослинному покриві відмічені рідкісні чагарничкові угруповання *Rhododendreta myrtifolium*, *Dryadeta octopetala*, *Loiseleuria procumbentis*, що занесені до Зеленої книги України. В заболочених прибережних місцях формуються осокові фітоценози з домінуванням: *Carex rostrata*.

Навоколишні комплекси представлені переважно лучною рослинністю з домінуванням *Nardus stricta*, *Deschampsia caespitosa*, *Juncus trifidus* та ін.

Болотні угруповання представлені деякими видами осок: *Carex echinata*, *Carex rostrata*, *Carex pauciflora*, *C. canescens* та сфагнових мохів: *Sphagnum riparium*, *Sphagnum fallax*, *Sphagnum cuspidatum* та ін. Упродовж льодовикової епохи території даного водозбірного басейну стали місцезростанням аркто-альпійських видів рослин, серед яких - *Pedicularis verticillata*, *Polygonum viviparum*, *Huperzia selago* та ін. Тут знайшли притулок і три види, що входять до Європейського чорногого списку - *Puimonagia filarskyana*, *Primula poloninensis* і *Heraclium carpathicum*.

Більшість високогірних вододій слугують місцем розмноження та розвитку для низки ендемічних та субендемічних видів земноводних: *Lissotriton montandoni*, *Mesotriton alpestris* та *Bombina variegata*. Вони є типовими стаціями деяких біляводних видів птахів: *Cinclus cinclus*, *Motacilla cinerea*. У період міграцій тут зупиняються на відпочинок багато видів водоплавних пернатих. З типових високогірних видів ссавців перш за все слід згадати *Clethrionomys glareolus*, занесену до Червоної книги України.

Біоценози високогірних вододій є чутливими індикаторами стану навоколишнього середовища. Вони заслуговують постійного моніторингу або, щонайменше, періодичних досліджень ценотичних зв'язків різних компонентів біоти та гідрохімічних параметрів води.

Василь ПОКИНЬЧЕРЕДА, заступник директора КБЗ з науково-дослідної та еколого-освітньої роботи,
Петро ПАПARIГА,
Микола ВОЛОЩУК, завідувачі лабораторій КБЗ.

ОГЛЯД

У НАШИХ СУСІДІВ ПО ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОМУ ФОНДУ

9 січня 2011 року, в мережі Інтернет надруковано електронний інформаційний вісник «Потік». Його підготували до випуску колективи Ужанського національного природного парку, Карпатського національного природного парку та природного заповідника «Горгани». Знайомимо читачів з окремими повідомленнями цього вісника (друкуються у скороченому вигляді).

АРНІКА

Саме так називається дитячий екологічний клуб при Надвірнянській районній бібліотеці для дітей ім. Ірини Яцури. Спільно з сектором екологічної освіти природного заповідника «Горгани» в роботі клубу планується проведення бесід, акцій, літературно-екологічних вікторин, екологічних ранків, екскурсій, оглядів природничої періодики та інші цікаві заходи.

Засідання клубу відбуватимуться щотижня і в них братимуть участь учні 4-7 класів, які бажають більше дізнатися про природу. Перше засідання 2011 року відбулося 25 січня. Учні ознайомили з цікавими статтями із журналу «Юний натураліст», а працівники сектору екологічної освіти, автори цих рядків Світлана Лахва і Людмила Кравчук представили заповідник і подарували клубу друковані видання.

ЗИМОВИЙ ОБЛІК ПТАХІВ

На території Карпатського НПП, в 12 природоохоронних науково-дослідних відділеннях, проводяться спостереження за зимуючими видами птахів: яструбів великого та малого, снігурів, хатнього горобця, сороки, сойки, сірої ворони, крука, горіхівки, синиці великої та інших. Спостереження за зимуючими птахами проводяться в єдині дні зимового обліку з 2004 року. У проведенні обліку беруть участь 50-60 спостерігачів. Традиційно великий зимовий облік птахів відбувається щорічно в останні вихідні січня. Нинішньої зими облік проводився 29-30 січня.

Колектив зоологічної лабораторії КНПП (Закінчення на 6-й стор.)

ВАСИЛЬ ДІМІЧ, ГОЛОВА СЕЛА КВАСИ: «СІЛЬСЬКА ГРОМАДА СПІВПРАЦЮЄ ІЗ ЗАПОВІДНИКОМ»

Квасівська територіальна громада належить до числа тих, на території яких розташовані землі Карпатського біосферного заповідника. Це, зокрема, в урочищі Васкул, де мешкають квасівці, полонини Менчіл-Квасівський, Конєць-Полонина та частково – Гропа, де лігує худоба наших громадян. На згаданій території КБЗ знаходяться 36 дворогоподарств мешканців села, а на літніх пасовищах утримується до 200 голів великої рогатої худоби та до 800 овець.

Слід також наголосити, що до складу Квасівського лісництва ДП «Рахівське лісодослідне господарство» без вилучення входить 1419 га заповідної території у буферній зоні (урочище Тростянець). Через Кваси, урочище Васкул, на Менчіл-Квасівський, Петрос та Говерлу пролягає один із людних міжнародних маршрутів Закарпатського туристичного шляху, у маркуванні якого фахівці КБЗ брали безпосередню участь. Саме в цьому урочищі знаходиться один із пропускних пунктів КБЗ.

З часу створення Кевелівського ПНД відділення у 1989 році, в основному і розпочалася співпраця територіальної громади Квасів та колективу КБЗ. Якщо на перших порах вона мала більше просвітницький характер, стосувалася вивчення і засвоєння населенням природоохоронного законодавства, пропаганди екологічних знань та формування екологічної культури у людей, то поступово переросла у практичну площину. Зокрема, спільно із заповідником врегульовуємо питання випасів на полонинах села, які знаходяться на території природно-заповідного фонду, відпуску полонинникам на літній період дров та інших матеріалів для їх потреб. Стосовно дров для населення взагалі, то тут теж не існує ніяких проблем. КБЗ їх нам виділяє за встановленими цінами, які нижчі, ніж в деяких лісопереробних підприємствах або приватних заготівельників

деревини. Наприклад, торік таких дров установою через Кевелівське ПНДВ відпущено кільком десяткам квасівців.

У село прийшла біда: минулоріч грудневим паводком було завдано значних руйнацій дорозі, угіддям та обійстям громадян, які розташовані в урочищі Васкул. До кого звернутися за допомогою, як не до наших друзів!? Ні Рахівське лісодослідне господарство, ні КБЗ не відмовили нам у цьому. Багато днів техніка і люди цих колективів працювали над ліквідацією наслідків стихій. Звичайно, вони такі, що вимагають набагато більших зусиль, коштів, навіть допомоги держави. Але головне – доступ до осель, місця роботи приватного деревопереробного підприємства, ґрунтова дорога, русло потоку Васкул більш-менш впорядковані. І на цьому спасибі колективу заповідника.

Сподіваюся, що надалі стосунки сільського самоврядного органу та Карпатського біосферного заповідника будуть ще тіснішими. Виходжу з того, що, відповідно до Указів Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні» та «Про розширення території Карпатського біосферного заповідника», прийнятих у 2009 та 2010 роках, повноваження і, разом з тим, завдання установ природно-заповідного фонду значно розширено. Зокрема, це стосується стабілізації екологічної ситуації у верхів'ях басейну річки Тиси і налагодження спільної роботи з територіальними громадами в напрямку розвитку традиційного господарювання, рекреаційно-туристичної діяльності тощо. Адміністрація КБЗ попросила сесію нашої сільської ради дати своє «добро» на будівництво на її території (колишній будинок санаторію) міжнародного науково-дослідного центру. Про це ми прийняли позитивне рішення.

Лише вітати потрібно усі заходи, які заповідник здійснює для відновлення ґрунтової автодороги Кевелів – полонини Шумнеска, Менчіл-Квасівський і далі аж до полонини Рогнеска, на гори Петрос і Говерла, де пролягає один із туристичних маршрутів.

Щоб читачі газети не подумали, що ми, в селі, сидимо і чекаємо, доки на нас не впаде «манна небесна», наголошу, що вже з десяток років шукаємо різними шляхами, хто б допоміг селу вижити у нинішніх умовах. Адже воно не має потужних підприємств або приватних фірм. Джерел поступлень до сільського бюджету катма. На 90% він дотаційний. Саме у нас разом з Карпатським агентством регіонального розвитку, яке починало свою діяльність із Карпатського біосферного заповідника, було започатковано проведення етно-фольклорного фестивалю «Гуцульська бринза». Він потім переріс у обласний міжнародний. У нас реалізовувався один із проєктів міжнародної фундації Хайфер Продакст Інтернешнл із відродження зникаючих видів свійських тварин – гуцульського коня, буро-карпатської породи корів та гірськокарпатської вівці. Кілька років тому ми вибороли міжнародний грант, кошти з якого використали на запровадження у Квасах кабельного телебачення. Зараз маємо дольову участь у такому ж проєкті з електроосвітлення населеного пункту.

Зрозуміло, що з такими державними підходами до фінансування КБЗ, які практикувалися досі і є зараз, не дуже розженешся для створення надійної інфраструктури, зокрема рекреаційно-туристичної. Ми розуміємо ці проблеми. Але час вимагає, щоб саме такі туристичні маршрути, на якому я наголосив, а також Васкул – Петрос – Говерла, працювали на загал, піднесення іміджу нашого туристичного краю, на місцевий бюджет. Останній у планах соціально-економічного розвитку села ми прагнемо зробити кінним, а в перспективі – функіулерним. Слід би подумати про відновлення і закінчення туристичного шляху Кевелів – полонини Менчіл-Квасівський, Розчолі – Рогнеска – село Богдан. Для цього теж потрібні кошти, концентрація зусиль, навіть на міжнародному рівні. Або чому б не попрацювати спільно над створенням зразкового полонинського господарства, там, де воно вже було до другої світової війни?! Мова йде про відновлення кейтрової системи ведення полонинського пасовищно-вигінного господарства, запровадженого чехословаками. Пропоную фахівцям заповідника попрацювати в цьому напрямку, можливо – допомогти нам знайти спільників за кордоном, у тій же Чехії! Це було б нашим обов'язком. Тим більше, що я і представники нашої сільради були учасниками кількох науково-практичних конференцій, які заповідник з міжнародними фундаціями проводив, і на яких мова йшла про таку спільну діяльність тощо.

Я, голова села Кваси, особисто за те, щоб у нашому суспільстві все, що робиться у лісі, навколо нього у природі, взагалі у довкіллі, служило загалові. У цьому плані заповідні території державі, усім нам конче потрібні, як еталони природи, про розвиток яких потрібно неухильно дбати. За ними бачу не лише нинішнє, а й майбутнє.

Розмову записав Василь БОЙЧУК.

ЧИ ЗАСЛУЖИВ ВОВК ВИНИЩЕННЯ?

Напевно, немає хижака, про якого би сперечалися більше, ніж про вовка. Цей звір викликає у людей неймовірно багату палітру почуттів: від ворожості, панічного страху та ненависті – до симпатії, захоплення і любові. Ці суперечливі почуття спонукають одних людей вести з ним нещадну боротьбу, інших – самовіддано його захищати. Чому до вовка таке суперечливе ставлення? Де ж правда про цю всім добре відому і водночас таку загадкову тварину?

Перш за все, слід відмітити, що вовк, незважаючи на свою велику схожість із собакою, є значно більш інтелектуальною твариною, ніж найрозумніший пес. Однак, вовча ритуальна мова поки що є дуже малозрозумілою для людей. Вовк має незвичайну пам'ять. Він здатен запам'ятати події багаторічної давності, а також найдавніші свої контакти з конкретними людьми.

Вовк – досконалий хижак, наділений всім необхідним, щоб вистежити, вибрати, наздогнати і перемогти свою здобич. Для цього він має надзвичайно тонкі нюх і слух, швидкий і витривалий біг, уміння розпізнати серед стада тварину, яку легше добути. Цей хижак має складну поведінку, яка дозволяє йому успішно взаємодіяти з членами своєї зграї у найрізноманітніших життєвих ситуаціях та успішно виживати у несприятливих умовах.

Вовка недаремно називають санітаром лісу. Йому все життя доводиться вести нелегку боротьбу за виживання, тому він не може дозволити собі полювати на сильних і здорових тварин. Необхідність економити свої сили змушує його вибирати найменш життєздатні жертви. Людині ніколи не вдається так успішно проводити селекцію в популяціях дичини, як це робить вовк.

В той же час вовк незапрограмований нападати на людину. Це доводять безліч спостережень у природі та експерименти в неволі. Людина, так би мовити, не

занесена до списку його жертв. У зареєстрованих нападах вовків на людину, як правило, винна сама людина. В Карпатах вовки живуть поряд з людиною вже багато століть. Спробуйте знайти в літературі про Карпати хоч одну достовірну інформацію про напад вовка на людину. Або розпитайте місцевих жителів – чи пригадують вони хоча б один такий випадок?

І все ж вовки здатні завдавати шкоди мисливському господарству і тваринництву. І це неможливо заперечити. Однак, до цих питань треба підходити зважено і розсудливо. Чи було б розумно винищити всіх горобців тільки тому, що вони поїдають якусь кількість вирощуваного людиною зерна? Так уже зробили в Китаї у 60-і роки минулого століття. У результаті ця держава змушена була за великі гроші імпортувати горобців з інших країн, оскільки шкідники сільськогосподарських культур, яких поїдали горобці, почали завдавати сільському господарству більше збитків, ніж колись горобці. У природі все збалансовано, тому втручання людини у природні процеси часто веде до небажаних наслідків як для природи, так і для людини.

Нам треба не винищувати вовків, а шукати способи мирного співіснування з ними. Таке співіснування не виключає певних регуляційних заходів, як от відстріл надлишкового вовчого поголів'я, якщо воно перевищило оптимальний рівень. А для зниження шкоди, якої вовки можуть завдавати тваринництву, слід розробляти і ширше застосовувати відлякуючі засоби, забезпечувати недоступність свійських тварин для вовків тощо. Так, нещодавно на румунських полонинах вівчарі з успіхом почали застосовувати електропастухи для захисту овець від вовків. Існує також ціла низка інших засобів та методів, які можна успішно застосувати. Треба тільки змінити своє мислення і ставлення до цих чудових і необхідних для дикої природи тварин.

Ярослав ДОВГАНІЧ,
завідувач зоологічної лабораторії КБЗ.

ОГЛЯД

У НАШИХ СУСІДІВ ПО ПРИРОДНО- ЗАПОВІДНОМУ ФОНДУ (продовження, початок на 4-й стор.)

ПАМ'ЯТНИКИ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

Як розповів директор Ужанського НПП Василь Копач, ще торік вирішено започаткувати і систематично вести питання впорядкування пам'яток Першої світової війни на теренах високогірного району Карпат.

Восени минулого року експедицію військовими кладовищами Великоберезнянського району здійснили члени Клубу воєнної історії «Бескиди» з Гуменного (Словаччина) у співпраці з УНПП та Великоберезнянською Агенцією регіонального розвитку та європейської інтеграції. Зібраний багатий матеріал друкується на сторінках газети «Східні Карпати». Читачів зацікавила тема, детальні розповіді учасника експедиції Мірослава Бурала, члена клубу «Бескиди», надані ним архівні матеріали, креслення, ілюстрації про кладовища Малого і Великого Березного, Вишки, Лубні, Загорба і Станого та інших сіл. Всі вони до кінця другої світової війни утримувалися в належному стані, а з приходом радянської влади були занедбані. Тепер є прагнення впорядкувати місця останнього спочинку жертв тієї війни.

За матеріалами газети
«Східні Карпати» УНПП.

СОРТУЄМО СМІТТЯ

Карпатський національний природний парк та ЯМЕГО «МАМА-86-Яремче» завершили проєкт «Розділи сміття!» за підтримки ГО «Асоціація економічного розвитку Івано-Франківщини» у рамках програми мікрогрантів Міжнародного фонду «Відродження».

В рамках проєкту нам вдалося втілити всі заплановані заходи, а саме:

- провести ситуаційне дослідження щодо поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) на території Яремчанської міської ради;
- створити електронну базу даних приватних підприємців, які приймають вторсировину;
- підготувати інформаційні листівки та провести тематичні еко-уроки для дітей у школах Яремчанщини, під час яких тренери демонстрували ще й результати конкурсу дитячої творчості «Відходам – друге життя» у вигляді фотовиставки;

- видати буклет «Чому треба сортувати сміття або нові підходи до відходів» та кілька видів тематичних інформаційних листівок;
- збудувати демонстраційний майданчик для збору вторсировини – пластику, паперу і скла;
- за результатами проєкту виготовити відеосюжет на Івано-Франківському обласному телебаченні «Галичина».

Проте найважливішим є те, що діяльність проєкту уже отримала певний резонанс у суспільстві. Є зацікавлені організації, які звертаються за консультацією і прагнуть повторити досвід проєкту у інших громадах, а саме це і є запорукою сталості його результатів.

Марта КОРЧЕМЛЮК,
працівник КНПП,
голова ЯМЕГО «МАМА-86-Яремче».

СИНЬООКІ ПРОЛІСКИ

Тільки-но з новою силою землю пригріють промені сонця, природа поволі починає пробуджуватися від зимового спокою. Посеред острівців білого снігу з'являються перші провісники весни – ранньовесняні квіти. Одними з найперших, звичайно, крім підсніжників, первоцвітів, крокусів, є небесно-блакитні квіти проліски дволистої (*Scilla bifolia* L.) з родини *Liliaceae*. Це ранньовесняна ефемероїдна рослина 6-18 см заввишки з підземною цибулиною. Оцвітина проста, віночкоподібна, складається з шести пелюсток. Квітки, немов, блакитні очі, зібрані в суцвіття китиці. Тичинок шість, маточка одна. Рослина має два, рідко три прикореневих листки, що своїми піхвами обхоплюють стебло до середини її довжини. Плід - чорна коробочка, зріє у травні. Цвіте рослина у кінці березня - на початку квітня. Це не тільки декоративна красуня наших лісів, але й медонос та лікар. Живий барометр. Тіньовитривала, тому гарно себе почуває у листяних та мішаних лісах, у чагарниках. Проліска в перекладі зі старогрецької «сцілла» означає «морська цибуля». Часто її називають блакитним підсніжником. Народ дав їй чимало назв: синотка, синій ряст, рястик, скороліска, небесник та інші. Надто гарна німецька назва рослини – «блаустер», що означає «блакитна зірка». Серед багатьох обрядових пісень є присвячені пролісці.

А скільки легенд складено про цю чудо-квітку. Ось одна з них: було це в сиву давнину, жив у наших краях пан – великий багач та дуже лихий. У селі, де він мешкав, була дівчина чарівної краси. Її вроду підкреслювали довгі-довгі коси та блакитні очі. Роки минали, дівчинка зростала і ще більш красивішою ставала. Прийшов час вилітати пташці з рідної домівки – виходити заміж. Віддала серце красеню, який служив у пана пастухом. Зібрався весілля, грала музика, веселились. Раптом у село приїхав пан. Зупинив бричку перед весіллям. Як глянув на дівчину, і тут же оторопів од її краси. Не гаючи часу молодого закував у ланцюги і кинув у в'язницю, а дівчину забрав до панського палацу. Задумав

пан зробити її своєю коханкою. Та не скорилась йому красуня. Сині оченята непокірно і зневажливо дивились на пана. Не зміг він з дівчинкою впоратись і витримати її погляду. Тоді звелів відвести її у ліс. Залишив там дівчину. Аж тут лакеї запропонували виколоти очі непокірної красуні. Що й зробив та ще й затоптати їх хотів. Та земля заступилася і сині очі дівчини сховала. Тоді пан з пістолета вистрелив у дівоче серце. І сталося диво. Від пострілу загорівся панський маєток, звільнили закованого молодого хлопця, а пан з лакеєм перетворилися у пеньок з гадюкою. Прибігли люди до лісу, аж дівчини не застали. Лише побачили чудові квіти серед галлявини з голубими оченятами...

Проліски – дуже гарні декоративні ранньовесняні рослини, привабливо виглядають у альпінаріях. Тому без особливих труднощів їх може виростити кожен. Вони легко розселяться самосівом і вегетативно (цибулинками-дітками). Медопродуктивність пролісок незначна. У народній медицині використовують цибулини проліски дволистої. Вони містять алкалоїд сциліцил, камедь та інші речовини і мають сечогінні, відкашлювальні. З квіток можна одержати блакитну фарбу.

На території Карпатського біосферного заповідника проліска дволиста зростає в різних місцях.

Нині багато хто, мотивуючи свої дії матеріальними нестатками, безжалюно вириває дикі ранньо-весняні квіти. А потім обережками реалізують їх покупцям, не задумуючись, що завдають природі непоправної шкоди. А вже настане час, що, при таких обставинах, цих чудо-квітів може не бути взагалі. Як тут забути слова Ромена Роллана: «Потрібно століття, щоб відновити те, що зруйнував день».

**Алла КОЗУРАК,
Тетяна АНТОСЯК,**
наукові співробітники
ботанічної лабораторії КБЗ.

ЗИМІВЛЯ ПТАХІВ У КАРПАТАХ

Зима дуже складний період для птахів. Холод потребує додаткових енергетичних затрат, а сніговий покрив затрудняє добування їжі. Більшість наших птахів на зимівлю відлітає у Південну Європу та Африку. Частина видів зимує у нас. В Українських Карпатах зимує 131 вид птахів (44 % від загальної кількості). Це ті птахи, які можуть знаходити собі їжу. Дятли та повзики добувають личинки викідників деревини, синиці та підкоришники – комах, що заховалися у тріщинах кори.

Більшість зимуючих у нас птахів переходить на рослину їжу: плоди, ягоди, насіння, пагони та бруньки. Для прикладу, глухар живиться взимку викідничо смерековою хвою. Деякі птахи роблять запаси їжі на зиму. Синиці та повзики ховають у тріщини кори насіння рослин. Горіхівки та сойки роблять на землі схованки жолудів, букових та ліщинових горіхів. Запаси можуть робити і хижі птахи. Наприклад, найменша наша сова – сичик-горобець з осені робить запаси мишей у великих дуплах дерев. У такій коморі може бути до 30 мишей.

З приходом зими більшість наших птахів спускається з гір у долини ближче до людських осель, де значно легше знаходити поживу. Високо в горах залишаються лише окремі види. Так, у альпійському і субальпійському поясах зимує 6 видів, а у поясі шпилькових лісів – 32. Серед зимуючих у нас птахів є такі, що прилітають з півночі. Це зимняк – близький родич нашого канюка, омельох, сокіл-дербник, біла сова, лапландський подорожник, пуночка та інші. Всім добре відомий снігур з'являється біля людських осель теж взимку. Хоча мало хто знає, що влітку цей птах гніздиться високо в горах.

Зимуючі у нас птахи на зиму мінють оперення. Під покривними перами виростає багато пуху, а у наземних видів пуховими перами обростають лапки. Це допомагає птахам пережити холод. Найбільш холодостійкими птахами вважаються пінгвіни. Однак рекорд холодостійкості належить гусці, яка може витримувати мороз понад 100 градусів. Зимуючі у нас птахи акумулюють підшкірні запаси жиру. Це допомагає їм зберігати температуру тіла та є додатковим джерелом енергії. У сильні морози та вночі птахи знаходять різні схованки – дупла дерев, густі скупчення гілок хвойних порід тощо. Такі види, як глухарі та тетеруки можуть закопуватися в сніг.

Як бачимо, птахи добре пристосовані до суворих зимових умов. Однак не всі особини переживають суворий період. Багато птахів гине взимку. Для птахів не страшний холод, птахи бояться голоду. Тому ми можемо допомогти птахам, підготовуючи їх в цей складний для них період.

З метою охорони та вивчення зимуючих птахів Українське товариство охорони птахів проводить «Великий зимовий облік птахів». Він відбувається щорічно в останні вихідні січня. Нинішньої зими облік проходив 29-30 січня.

На території заповідника під час обліку було нарахувано більше 40 видів птахів. Найбільш масовими видами були синантропні птахи: синиці, голуби та ін. З цікавих спостережень, слід відмітити заліт на р. Тису зграйки малих бакланів та беркута у м. Рахові.

Богдан ГОДОВАНЕЦЬ,
старший науковий співробітник
зоологічної лабораторії КБЗ.

ДУМКИ З ПРИВОДУ

ВІДСТРІЛ У ЗАПОВІДНИКАХ?!

Парламентарі пропонують дозволити мисливцям полювати на територіях заповідників. За кілька тижнів у парламенті вдруге розглядатимуть законопроект, який передбачає, що заповідні території мають стати доступними для мисливців. І без того скупа фауна України може стати ще більш малочисельною! Екологи б'ють на сполох – країна ризикує зменшити кількість сторінок у своїй Червоній книзі, а також підірвати авторитет в очах світової громадськості.

ПРОЩАВАЙ, ЗБРОЄ!
ПРИВІТ, ЗБРОЄ!

Це вже друга спроба народних депутатів впустити зброю на територію заповідного фонду. Перший варіант законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» щодо зони антропогенних ландшафтів», який мав би дозволити полювання у природних заповідниках, парламентарі Володимир Макеєнко та Леонід Клімов хотіли внести на розгляд ВРУ ще наприкінці минулого року.

Основна пропозиція законопроекту звучала так: «З четвертого абзацу щодо зони антропогенних ландшафтів слова «в ній забороняється мисливство» вилучити».

– Нам вдалося подолати перший законопроект завдяки підтримці ЗМІ. Законопроект № 7288 зареєстрували 22 жовтня, тому кілька місяців ми були змушені пояснювати всім, що це нонсенс, адже українська природа і без того незахищена, – розповідає «Пошті» Володимир Борейко, директор Київського еколого-культурного центру, автор листа до спікера. – Мисливські господарства в нас становлять понад 70% території країни. За роки незалежності на цих ділянках від 30% до 70% дичини було вбито мисливцями (!). Єдина територія, де звірі залишилися, – заповідні фонди, які становлять лише 0,5% території. Якщо й тут дозволять стріляти, то за лічені місяці ми втрачимо майже всю фауну. Мене дивує у цьому питанні впертість уряду. Залишається тільки додати, що хлопці дуже хочуть полювати.

Після того, як екологи «відбили» законопроект Володимира Макеєнко та Леоніда Клімова, 2 грудня 2010 р. з'явився законо-

проект-клон під номером 7421 «Про внесення змін до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» щодо зони антропогенних ландшафтів». Щоправда, цього разу авторів законопроекту було більше, серед них Ігор Рибаків (Блок Юлії Тимошенко), Володимир Каплієнко (Блок Юлії Тимошенко), Геннадій Задирко (Блок Юлії Тимошенко), Валерій Камачатний (Блок Юлії Тимошенко), Микола Комар (Партія регіонів). Нині законопроект перебуває на розгляді Комітету з питань екологічної політики, природо-користування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Від їхнього рішення залежатиме, чи дозволять у законі забрати слово «мисливство» після слова «забороняється».

– Якщо ви думаєте, що цей законопроект скерований на те, щоб комусь було зручно ходити на полювання, – то ви помиляєтеся, – прокоментував «Пошті» Геннадій Задирко, народний депутат України, один із авторів законопроекту. – Насправді людям, які мають певні повноваження, цей закон не потрібен, бо, на жаль, у цій державі сильні світу цього можуть дуже багато. Якщо є контроль з боку держави за цим процесом, то він матиме певні межі.

ЧОМУ МОЖНА
МИСЛИВЦЯМ?

У пояснювальній записці автори законопроекту пишуть, що дозвіл на полювання у заповідниках «сприятиме поповненню бюджету органів державної влади через продаж ліцензій

на полювання». Теоретично гроші від кожного вбитого, наприклад, кабана мали б іти у бюджет. Екологи ж таким заробітком на рідкісних тваринах вкрай обурені. Ба більше, за їхніми словами, великою мірою це легалізує браконьєрство в Україні, яке вже зараз процвітає в нашій країні. До прикладу, за роки незалежності на 70% зменшилася популяція червонокнижних зубрів, яку зараз повільно відновлюють за рахунок

завезених тварин з-за кордону.

– Я, і колектив заповідника, просто обурені законопроектом! Ми і без того відстаємо на фоні інших країн Європи за кількістю тварин у заповідниках. Заповідник створений для того, щоб забезпечити тварин. Це останній острівець безпеки для червонокнижних тварин, – акцентує «Пошті» Ярослав Бовт, директор природного заповідника «Розточчя».

(За матеріалами електронного інформаційного вісника «Потік» за 9 січня ц.р.)

ПОЛЮВАННЯ ВЗАГАЛІ СЛІД ПРИЗУПИНИТИ

Із засобів масової інформації дізнався, що у Верховній Раді України, на розгляд однієї із сесій, запропоновано проект змін до Закону «Про природно-заповідний фонд України». І що б Ви думали запропонували хорошого для охорони довкілля, яке ледь стримує шкідливі діяння якого явища непоправного антропогенного впливу, деякі «мудрі» мужі владного олімпу держави? Їм, бач, мало тих лісисто-степових та болотних територій для полювання, які сягають в Україні кількох десятків відсотків від угідь, де прихисток, життєво-необхідне середовище для себе мають представники фауни! Так вони ще й посягнули на заповідні території. Саме в них пропонують дозволити полювання. Правда, зноска робиться на те, що не скрізь, лише в зоні антропогенних ландшафтів. У КБЗ вона складає понад 35 відсотків. Це землі традиційного землекористування, лісокористування, водокористування, поселення людей, рекреації та інших видів господарської діяльності.

У протигагу цьому наведу такі цифри. За статистикою, в Україні площі мисливських угідь становлять майже 46,5 млн. га. У них налічується 232,2 тис. особин копитних (лосів, оленів, косуль, кабанів). А це становить

приблизно п'ять голів на одну тисячу га, що є мізером для оптимальної чисельності цих тварин. Про яке тут полювання взагалі може йти мова? Хіба що про його заборону в державі взагалі, не те, що у природно-заповідній зоні.

Цікаво, якими критеріями мотивували свої пропозиції ті можновладці, які їх внесли на розгляд Верховної Ради? Одразу видно, що шкурницькими приватно-особистими! Вочевидь, їм завидно, що дикі тварини ще якось збереглися майже лише у заповідниках. Тоді вже нічого не залишилося, як повідстрілювати й там усе. Якщо, не дай Бог, їм відкриють ворота ще й у природно-заповідний фонд, то браконьєри, яких серед мисливців майже половина, миттєво повбивають не тільки елітних ратичних, але й значну частину червонокнижних видів представників фауни.

На мою думку та думку моїх колег природоохоронців і природолюбів, цього не можна допустити ні в якому разі. Навпаки, потрібно хоча б на десять років припинити усіляке полювання на дичину, крім хижаків, по всій Україні.

Сподіваючись, що Верховна Рада прийме виважене рішення, зі своїми категоричними запереченнями-доводами стосовно заборони полювання у ПЗФ я звернувся туди з відповідним листом.

Дмитро КУРІН,
провідний інженер з охорони фауни КБЗ.

Адреса редакції:

вул. Красне Плесо, 77, а/с 8, м. Рахів,
90600 Закарпатська обл.
Контактні тел: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Ел. пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>

Засновник і видавець: Карпатський біосферний заповідник.

Свідоцтво про державну реєстрацію
Зт № 401 від 25. 01. 2006 року.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Федір Гамор (шеф-редактор),
Василь Бойчук (редактор),
Василь Покин'черета,
Юрій Беркела,
Дмитро Сухарюк,
Ярослав Довганич,
Йосип Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газету віддруковано у Хустській районній друкарні.

Замовлення №

Тираж 1000 примірників.